

СЕНТОМАШАНИН

Лист за просвету, привреду и остале народне потребе.

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ.
 За 1/2 годину . . . . . 6 Кр.
 на 1/2 године . . . . . 3 »
 на 1/4 године . . . . . 2 »
 Поједини бројеви 10 пот.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:

ЈЕВТА РАДАК

Рукописи шаљу се на уредништво
 а новац за претплату а огласе на
 администрацију »Сентомашанина«
 Огласи се рачунају по тарифи ако се
 више пута увршћује јефтиније.

Зашто привредно назадујемо.

V.

Кад би дошао какав странац у наша села, па нас видео недељом и празником, мислио би, да пливамо у изобиљу, да се у нас све пресипа, па да је и порез, који плаћамо, врло мали; а да нам завири у куће и да нас види иначе, опазио би, да је у нас јад и ужас. Код нас је баш оно »с поља гладац, а изнутра јарац«. Казали смо већ да се врло рђаво хранимо, да смо се у велике дугове заплели, па смо и — оголели.

Већина нас немамо ни честитих хаљина у које лежемо и покривамо се којекаквим старим хаљинама и крпелима.

И најсиромашнији у нас имају скупоцено одело свечано, а свагдашње никакво, понајвише дроњаво. И колико год на онај први начин упропашћујемо своје имање, толико опет на овај други начин своје здравље.

Највише се голотиња наша види у зиму. Могли бисмо готово на прсте да избројимо оне, који имају зими опаклије, кабанице, кожухе, пршњаке, вулене обојке и т. д., него скоро и голи и боси, зими се грчимо.

Код нас је то сасвим обично видети момка и девојку зими скоро у летњем оделу, наравно с летњим рукавицама, а није необично да се у пољу с јесени и пролећа заклањамо од непогоде само кишобраном, јер немамо кабаница и других топлијих потребних хаљина.

ПОДЛИСТАК.

Умр'о чика-Тома.

— Слика из српског народног живота. —

Било је септембра месеца једно после подне око три сахата. Никола донео зелених кукуруза па дао својој жени Вати да кува, да мадо ужина, јер од јутра није ништа јео. Док је она кувала, а он цацао па шврља по авлији. Насекао био коњима мало набирака па сад хтео да чисти шталу.

Наш Васа, к'о што је дуг, наслонно браду на Николу прошеће па виче:

„Чика-Никола! . . . О! Чика-Никола! . . .“

„Шта је?“

„Ход! овамо!“

„Шта је?“

„Умр'о чика-Тома!“

„Шта зар је оданео?“

„Готов је!“

Никола и Вата изиђоше па евокак па се унутрашње чика-Томиној кући, где затекше Тиму, чика-Томиног Ђурицу, комшија Тошу и још њих неколико људи, где се разговарају, као шта то би те чика-Тома умре.

„А ода-шта је умр'о?“ запита чика-Васа.

„Па ваљда од назеба“, одговори Тоша.

„Е, да“, рећи ће Тима, „можда је то „шлоф“!“

А већ не треба да наводимо, да нам деца целу зиму проведу у запећку, јер немамо чиме да их заоденемо — па у пролећу тек измиле отуд сва жута и понадула, као да су са другог света дошла.

Али дабоме, не може се све ово имати и мода терати.

Овим раскошним оделом и понављањем сваки час, чак и женске деце, која се не мисле још девојчити, учимо децу ономе што не треба, да не чувају своје одело, да постану распикуће. Наша деца оваким начином живота, баш нашим примером, уче се, да не поштују своју муку ни у што, да постану немарни у своме газдинству и да слабо воде рачуна о правим својим потребама и обавезама.

Како ће тек њима бити, кад смо већ ми дедовину нашу тако замрсили?

Али не само да ће им у овом потамнети образ и поштење, него видимо, да данас већ многа девојка због моде губи образ и поштење девојачко, а зна се како се на то некад код нас пазило и чувало као светиња.

И оно наше велико зло и срамота, што нам жене плод утробе своје помећу, има свога узрока у моди. Ето, докле је наша сујета за лепотом и луда гиздавост дошла, да губимо душу и да налазимо лепоту у ружноме!

Зар у нас један човек из страха од силних трошкова, који ће му пасти на врат, довикује мрачно својој жени, која се чешће налази у благословеном стању:

„Та мани се сад тога! Цта је, да је, тек њега нема“, рече чика-Никола. „Него ти, Ђурице, тражи аков, па иди по ракију. . .“

Свет се цекнуло, пуна авлија, највише жена и деце. Снахе плачу, а ц комшинице држе кецеље и прегаче под нос. Баба-Сиди и баба-Јуета окуцале мртваца и положиле на сто. Васа донео треку па мери, колики ће саџук требати, да наручи. Кад намерио, а он оде у варош.

Осврћу се бабе и комшије. Нема Ђурице е ракијом, а и чика-Никола пита: „Зар још није донео Ђурица ракију?“

„Нема га“, рече Вата, па изађе па евокак, да види иде ли. Брзо се врати натраг.

„Ево га! — Иде. . .“

„Једва сам нашао мало цоваца!“

С тим је речма унао е коли у авлију, јер види, да раја нестриљиво чека, па као да се извини, а запурен и црвен као снопачка тиква.

„Не да нико на веру“, продужи кад се сипао е кола, „те сам једва накупио коју мантуру. Заболеше ме ноге, куд ти нисам тумарао! . . .“

„Шта, јесте ли звали чика-Ану и Бату, нашег Милона и Гавру?“ запита Тима.

„Сад ће пћи чика-Васа.“

„Па нек сврне и по пријатеља Лазу и по нашег Јоцу.“

»Зар опет?« и подмеће јој неверство, а тиме наводи на пометање.

Место да у деци гледамо Божји благослов, да се радујемо одмени својој у старе дане, да нам разиграва срце узданица наша, та војска нових радника, која ће нам дедовину одржати и раширити, ми се страшимо од њих као од шашке, која ће нам поља затрти.

Као да нисмо народ крштен, који Бога верује и душу има!

О спреми наших трговаца.

Морамо приметити, да ћемо пре свега коју проговорити о спреми наших трговаца за своју струку, јер од тога после у многоме зависи и сам рад. И кад то чинимо, онда морамо зажалити, што се код нас баш на ту спрему врло мало давало. Наш народ се обилато поста-рао за све струке, само се баш нимало није постарао за трговачку струку. И тако видимо силне закладе, стипендије и т. д. којима се потпомажу правници, лекари, мерници, свештеници и други, само за трговце није скоро ништа учињено. Нема скоро никакве стипендије, којом би се потпомогли они младићи, који се одају на трговину. С тога би требало да се наши родољуби и те струке сете при своме завештању. А то би особито требало да чине трговци, кад се већ реше да учине какву задужбину. Заиста се мора човек дивити и чудити, да су толики трговци закладе

У том се већ и смрче, па које званих, које незваних некупило се прилично велико друштво на „тајну вечеру“ и на врућу погачу.

Повечераше све, што је било, поједоше погачу и само што се још два стаклета е ракијом шетају из руке у руку, све у некој души покојног чика-Тома.

Кад око по ноћи, а они се почели саветовати како ће сутра сахранити чика-Тома. Један ће комшија рећи: „Старешина је, требало би по реду да се носи у цркву“.

„Иди, Ђурице, да видиш“, рече чика-Никола, „како стоји у аков; он ће нам казати, како ћемо се владати“.

Ђурица узде неку палицу иза врата па оде на поље.

Кад ево ти га, мало час, дође, усплахи-рен, држи палицу нацем, колико је био дубок аков и показује, докле је палица мокра, па ће рећи: „Још ако има фртаљ у аков, а више ни покта“.

Кад чика-Никола чу ове речи, насмеши се и натуре мало више шенир к потиљку, па ће рећи: „Ао . . . тужан, та ми немамо ни на по сватова!“

„Слушајте, шта ћу вам ја казати“, рећи ће Васа стојећи уз ње, „па онда радите како знате. Ако ћете носити чика-Тома у цркву, треба вам још шест људи, јер га не могу

подигли, а мало се који сетио оних редова, из којих је поникао и у којима је своје имање стекао. Но осим тога требале су то да учине и саме наше автономне власти. Кад може наш народни сабор одређивати стипендије за остале струке, могао би одредити коју и за трговце.

Као што је трговцу нужно знање и вештина, тако му је исто нуждан и новац, јер наш народ вели: »Трошне руке готова грозница«. Морамо признати, да наши мањи трговци врло тешко долазе до новца, јер ако га узме од појединог веровника, то мора да плаћа грдну камату.

Кад би се дакле трговцима дала потпуна стручна спрема и кад би им се обезбедио повољан кредит, то би онда могли и напредовати.

По себи се разуме, да поред горњег мора бити још рада и штедње, јер без тога никако не иде. Но свестан и разборит трговац ће сваки то појмити, па ће тако и чинити. Онај, који зна шта мора и може, радо ће онда све то и чинити, те ће и напредовати.

Тужбе за време мораторијума

У смислу мораторијума стављени су у изузетан положај они дугови, чији је рок исплате истекао пре првог августа. Влада је дала двомесечну одгоду за испуњење тих дугова. Дугови, који спадају под мораторијум, не могу се утужити, док влада не обеснажи у тој ствари своју наредбу. Наравно, да се ово наређење не односи на све обвезе. Има обвеза код којих судски поступак није искључен. Министар правосуђа је наредбеним путем допунио мораторијум, кад је одредио начин судског поступања за време одгоде плаћања — мораторијума.

Дакле, према тој наредби, она потраживања, која не спадају под мораторијум, могу и за време рата повући за собом судски поступак. Осуди ли суд туженога, у судском решењу биће истакнуто и то, да се над осуђеником може извршити езекуција, без обзира на мораторијум. У овом случају све су езекутивне мере допуштене. У погледу јавне продаје удешено је, да се лицитација не може прострети на не-

ова шесторица одвући до цркве, па онда и од цркве у гробље; њима сваком треба марама на руку, то је шест марама више; па онда треба платити и попи и учитељу бар двадесет круна, јер кад се носи у цркву, онда је у реду и да се етане на раскршће, а то кошта много. Не знам, хоће ли и залећи двадесет круна. Него боље да ми за тај новац донесемо још један аков ракије, па ће то бити већа задужбина, јер, знате, браћо моја, да је чика-Тома за живота волео да пијучка ракије, па за то подајте му то и за душу, што је волео! А шта ћете ви њега мртва да носите у цркву и да с њиме правите гураву параду?! Та, ишао је он доста у цркву док је био жив!»

„Имаш право, Васо, тако би ти и чика-Тома казао, да је жив“, рећи ће Тима. „Није он тражио никакве параде ни за живота“.

То се допадне свима и пристану тако сви, да се не носи чика-Тома у цркву па нареду, да чика-Никола зором отиде и да донесе још један аков ракије.

Кад су тако удесили све, како ће се сачувати и кад ће га сачувати, ко ће ићи по доктора, ко ће носити мртваца, а ко бар-јаке, онда се поседало још мало. Ђурица носи стакло по стакло па палива, јер сутра ће и тако донети чика-Никола други аков. Ције се, све у покој души Томиној, па се

покретности или у ком случају, а на покретности само у оном случају може се одредити јавна продаја кад суд установи случај по §. 104. закона о извршењу (роба наклоњена кварењу) и по обилном испитивању свију околности. Министар правосуђа у наредби упозорава судове, да не одреде лицитацију ни на покретнине, кад налазе, да лицитација не ће имати повољног успеха. За време мораторијума на захтев поверилаца не могу се радње ставити под течај, конкурс. На захтев пак дужников суд може по приликама одредити течај. Тако и раније поднесене молбе ради расписа течаја, не ће се за време мораторијума решавати.

Вести из места и из народа.

Благодарење. У прошли четвртак у 1/2 сати у вече одржано је у Сентомашу благодарење у српској православној цркви у славу победе наше храбре војске на бојном пољу. Чинодејствовали су сви овдашњи свештеници. Осим грађанства, које је било у цркви у лепом броју заступљено, присуствовало је на благодарењу корпоративно и овдашње општинско поглаварство.

Бакљада. Грађанство Сентомаша приредило је прошлог четвртка у 8 сати у вече бакљаду у славу победе наше храбре војске на бојном пољу. Грађанство је ишло уз свирку тамбурица и певање мађарске химне кроз главне осветљене улице и одушевљено клицало: »Живео краљ, живела војска!«

Вратио одличје. Д-р Едвард Маргалић, јавни редовни професор на будимпештанском свеучилишту и дугогодишњи владин повереник на новосадској српској великој гимназији, вратио је орден, којим га је одликовао српски краљ Петар уз мотивацију, да му поданичка дужност и верност домовине не дозвољава да и даље носи орден од једног краља Петра.

Издајица своје отаџбине. Из извештаја команде пете етапе јермије сазнајемо, да је војнички преки суд у Брчком осудио на смрт Доброслава Јовановића, правника на загребачком свеучилишту, родом из Новог Сада, због доказане уходе и одмах га је дао стре-

богме свима већ ушпи зацрвениле, а сви очима закрљештили.

Разговор се сад води и о другим стварима. „Богме ти се ми наори патимо“, рече Ђурица. „Та шта само зноја од нас изађе! Кад се коси, па врши, кад се чепа слива, све очи залива. Па шта се ми лети прашине нагутамо! Та не знам, ни од куд нас траје. Бадава наша господа кажу, да кад човек ради, он се ејаје као челик. Нек пробају они, нек се они челиче, да видим, како би се они ејали! Толике наше муке, па опет ништа. Наору и сиромашу нико не верује, баш као ни коњу, кад еустане. Та баш га онда највише и бију и трзају за узде.“

„Та маинте се тог разговора“, рећи ће Тима. „Ја сам већ ожеднео, већ дед, напиш ту ракију, па да се иде! Видиш, да је већ екоро евануло“.

Тако се обређаше још по једанпут с ракијом, а и бабе, што су биле остале, већ почеле зевати. Многе се развише биле још раније.

Сви устају да иду, само се још чика-Никола екањује и прихваћа етакло.

„Та хајде, докле ћеш?“ рећи ће му Васо.

„Ти знаш, ја кад имам, пијем, хоћу да пукнем, а кад немам, желим, хоћу да цркнем“.

Н. С.

—нин.

љати. Жалосно је, да се у овим озбиљним приликама нашао један несретник, који је био у стању да ради против интереса своје рођене отаџбине, коју треба баш сад свом својом снагом да помажемо и бранимо.

Српске странке обуставиле свој рад. Све српске странке у Угарској поднеле су ових дана новосадском великом жупану, пресветлом госп. Бели Матковићу, писмену изјаву да свој рад, због данашњих тешких дана, до свршетка рата обустављају. То чине и због тога, да се не би њихове партијске размирице тумачиле као политичне и пале под било какво сумњичење. Ову изјаву потписали су вође свију странака, међу њима и Јаша Томић и Д-р Михајло Полит-Десанчић.

Црвени Крст у бачкој жупанији. На позив нашег жупана основане су до сада у нашој жупанији 26 филијале Црвеног Крста са 30 чланова оснивача, 1368 редовних и 55 ванредних чланова, што износи своту од 7149 круна.

Изјава верности. Прошле недеље били су Срби из Турије и Фелдварца у великом броју код г. Д-ра Ђуле Балатона, надсолгабирова у Ст. Бечеју, да му у овим тешким данима изјаве своју лојалност према краљу и домовини. Депутацију су предводили преч. г. Василије Јојкић, парох туријски и преч. г. Бранко Ђирић, парох бач-фелдварски. Обојица су изјавили г. Д-ру Балатону, да су Срби били свагда готови, а и сада су, да крв своју жртвују за своју отаџбину Угарску. Ту своју готовост су Срби доказали својом крвљу у прошлости, а тако ће доказати и сада, па и у будућности. На крају говора одазвао се присутан народ са бурним ускликом: »Живео краљ!« Д-р Балатон одговорио је, да је потпуно уверен о лојалности Срба у Турији и Фелдварцу како према нашој отаџбини тако и према нашем седом владару, па у жељи, да ова традициона верност и у будуће постоји, завршује свој патриотски говор са ускликом: да живи краљ, домовина и војска, а присутан народ одазвао се са »живео« и »éljen«!

Са скупштине торонталске жупаније. У прошли понедељак одржана је у Вел. Бечкереку ванредна скупштина торонталске жупаније. Скупштину је отворио и жупанијске представнике поздравио пресв. г. Д-р Лајош Делиманић, вел. жупан. У своме говору похвалио је нашу храбру војску и њезину победу. Затим је узео реч г. Аугуст Јанко, поджупан. У свом подужем говору је пре свега реферисао о мобилизацији у торонталској жупанији и нагласио, да су и суграђани српске народности похитали да приме оружје у руци и да своје скромне услуге ставе у одбрану наше миле отаџбине. За тим изјављује, да ратно стање не шкоди много трговини и индустрији. У вел.-бечкеречкој творници шећера се непрестано ради. Становници жупаније иду мирно на свој посао. Извештај поджупанов узет је са ускликом »éljen« на знање. Напоследку је скупштина вотирала за Црвени Крст и за породице мобилизованих војника 20.000 круна.

Оскудица у ситном новцу. Ма да је пуштен нов папирни новац од две круне, ипак се још увек осећа у Сентомашу велика оскудица у ситном новцу како на пијаци тако и по трговинама. Сваки то хоће мало да пазари и вади из свог џепа папирни новац од 20, 50 и 100 круна. Заиста је непојмљиво какав је прави узрок, да се ситан новац новукао из промета,

Вести са стране.

Новчане тешкоће и кредит. Управа савеза аустријских индустријалаца у Бечу известила је министра финансија, да је ограничавање кредита узрок што опадају подузећа, и што с тим у вези расте број беспослени. Без оклевања је нужно, да се Аустроугарска Банка равна према потребама, које су настале из данашњег стања, па да даје зајмове на вредносне папире што више и да прима обвезе са шестомесечним роком. Осим тога је потребно радити и са робом и непокретностима на отплату, те би ово служило као нова средства за промет. У колико Аустроугарска Банка не би могла сама овај други посао око давања да врши нека влада установи за тај посао одељења, која би онемогућила свако отежање. Министарство финансија је одговорило, да уважава поднесене разлоге и уверава, да ће Аустроугарска Банка давати сад већ зајмове на залоге. О обвезама са шестомесечним роком не може још ништа поуздано рећи. А и за оно друго чине се већ припреме.

Трговци и рат. Трговачка и занатлијска комора у Будимпешти сазвала је на договор преставнике свих трговачких и индустријских друштава. Тај је говор одржан и на њему је донесена одлука у погледу стања трговаца и њихових намештеника, с обзиром на ратно време. Збор је изјавио на првом месту, да осуђује и одбија покрет оних трговачких намештеника, који се у невреме дигли против принципала. Истиче се важност гледишта, да између намештеника и принципала има се одржати одношај млађег према старијем. Затим се позивају трговачки и индустријски кругови на врло брз и озбиљан начин, да своје намештенике не отпуштају и држе их у послу да крајње могућности. Нека нико не буде отпуштен без највеће нужде, и да се има обзира и према ванредним привредним приликама, које су настале због рата. Има наде, да ће се ове прилике убрзо средити, па и због тога није саветно отпуштати намештенике. Где се откази не могу избећи, нека се врше у најзаконитијим границама без икаквог одбитака, и уједно нека се отпуштеном иде на руку да нађе ново место, ако има где изгледа за то. Она места пак, која су остала упражњена због позивања у војску, нека се обезбеде онима који ће се из војске вратити, и о томе ваља извести команди трупа.

Трговачки помоћници траже посла. Питање шта да се ради са онима, који су због данашњих прилика остали без рада, све већма избија на површину. Листови то не крију. Сад кад се сва друштва покренула, да допринесу свој део за помоћ сиромашнима, чији старатељи војују за државу, оснивају се одбори, који траже посла онима, који су без своје кривице испали из рада. Намештеници и чиновници у индустријским и трговачким радњама у тешким су приликама са својим породицама, које више не могу да издржавају, јер су остали без рада. Даље траже, да друштва за давање помоћи не губе из вида и њих, већ нека пруже помоћ свима, који немају више хлеба. Или нека се створи какав рад за њих, јер је њихов положај тако тежак да се више не може издржати. Они, који су у данашњим приликама позвани, да раде на помагању невољних, учиниће само своју дужност ако руку

своје помоћи пруже свакоме. Земалски саваз приватних чиновника обратио се позваним властима, да посредују у првом реду код оних подузећа, која стоје у вези са државом или Будимпештом, да воде бригу трговачких намештеника, који остадоше без хлеба. Савез је министарству трговине поднео листу свих оних подузећа, која неоправдано отпустише своје намештенике, и тиме им онемогућио живљење. На крају моли владу, да приватним намештеницима, који су остали без рада, пружи помоћи не само у једном месту, него у свима местима државе.

Пољска привреда у бурним данима. Није мала брига, шта се збива данас у нашој пољској привреди. Сваки ће разумети, да су послови морали бити отежани и због тога, што је многи ратар напустио поље ради опште потребе, и што је многе коње откупила држава. Шта се има сад радити? Ако ратари, који су остали код куће, немају коње, мораће се служити у својим пољским пословима рогатом марвом, крвама, којима опет треба боља храна, јер врше тежки рад. Тако је исто и то важно, да ратарској кући остане жита за своју исхрану, а и за семе, од оног жита, што иде на продају у војне сврхе. Оваке куће чији су хранитељи у војној служби, упућене су да им раде жене и деца. Поред тога, све више долазе гласови да народ, особито жене, које су остале саме иза мужева који одоше у војску, продају стоку будзашто, јер држе да ће после узети им држава стоку без отштете. Наравно, то не стоји, јер што држава узме, она ће то платити. А поуздано је и то, да ће цене домаћој стоци порастати, па је бесмислено продавати марву у бесцење, кад за исхрану има сена.

Гроф Михаљ Карољи — ухапшен. Гроф Михаљ Карољи, који је био у Америци, ухапшен је у Bordeaux (Француској), али је на његову поштену реч пуштен на слободу. Он сме по вароши ићи куд хоће, али се двапут недељно мора пријавити на полицију.

200 милиона круна за коње. Као што сазнајемо, упућено је на исплату 200 милиона круна за исплату коња, што је за војску купљено. Поводом тим опомиње жупанија наше економије, да новац, који буду добили од државе за продате коње, у првом реду употребе на куповање нових коња за економију или за намиру пољопривредних ствари.

Продаја кајсијоваче. Сегединска Економска Задруга обратила се на министарство с молбом, да поједини поседници винограда могу продавати своју ракију од кајсија у затвореним боцама од једне литре. У молби се навађа, да је род кајсија био ове године тако обилат, да се кајсије нису могле као воће по цени распродати.

И адвокати немају зараде. На све стране по варошима у Угарској туже се адвокати да немају посла. Адвокати у Будимпешти обратили се чак градском начелнику, да им даде занимања, јер немају зараде. Градски начелник их је одбио, јер и сама варошка звања немају много посла. Осим тога варош помаже своје чиновнике који су у рату.

Четрдесетпет милијарди франака ратне отштете. Јављају, да Немачка није вољна своју границу да прошири, него ће после рата од Француске тражити четрдесетпет милијарди франака ратне отштете. Француска је све своје злато послала у Енглеску ради сваке сигурности.

О руским заробљеницима. Руски заробљеници донесени су засебним возовима у Естергом и Лемберг. Војници добију уредно обично јело, а официри јело из официрске менаже. Међу заробљеницима у Лембергу налазе се и десет руских лечника. Њима је дозвољено, да се могу слободно по вароши шетати, али им је забрањено да иду изван вароши. Руски лечници су смештени у војничкој болници, где са нашим лечницима вредно врше своју хуману дужност.

Цигани-свирачи. Преко три хиљаде Фараонових потомака са својим породицама, остало је у Будимпешти без хлеба. То значи по најновијој статистици на десет хиљада душа. Њихове нежне ручице и фини прстићи не знају да држе ашов, лопату и секиру, а када би са овим инструментима пробали да зараде кору хлеба, то би на својим ручицама и прстићима направили жуљеве, па не би никад више могли тихо и лепо свирати, веле они. Цигани пробају свакојако да се бране од глади која им прети, те иду после подне од каване до каване и по улицама свирају. Али публици није сада до свирке, па неће ни да слуша. Тако су свирачи били код вел. капетана, који је дозволио, да могу у вече свирати по баштама и већим гостионицама.

Разне кратке вести.

На пештанско-бечкој прузи уведени су у особним возовима купеи за спавање.

Бивши руски министар-председник гроф Вите, отишао је из Француске лађом преко Цариграга у Одесу.

»Нова Слободна Преса«, највећи немачки лист у Аустрији, прославила је прошлог уторника 50-годишњицу свога опстанка.

У Европи стоји данас под оружјем преко двадесет милијона војске. Овде су урачунате и оне државе, које не ратују, али су спровеле мобилизацију.

Белгијска краљица са принчевима оставила је своју отаџбину и отишла у Енглеску.

Екзекутори у Дебрецину поднели су министарству молбу, да им држава даде помоћи размерно њиховим породицама, јер су остали без посла.

Енглески сабор изгласао је пет милиона фунти стерлинга за грађане разних крилатица и ваздушних лађа. Енглеска има сад преко четири стотине разних крилатица.

Из Штокхолма брзојављају, да је грађанство у Паризу у великом страху, што аустроугарска и немачка војска побеђује, и да је почело да бежи.

Сегединска капетанија је објавила, да ће се казнити сваки онај, који међу грађанством шири страховите, које-какве лажи. У Сентомашу има тога зеља задоста.

Грчки књажевић Никола свратио је са својом супругом у румунску варош Синају и били гости краља румунског у ондашњем његовом летњиковцу.

Руски посланик у Паризу Извољски и француска влада отишли су из Париза.

Јављају са бојног поља да је велики кнез Јован Константиновић, зет краља Петра, погинуо.

У прошли четвртак изабран је у Риму за папу Јаков Хиес. Нови папа узео је себи име Бенедек XV.

Списак прилагача.

(II. наставак)

Г. Др. Михаљ Леринц прикупио је ове прилоге: На Црвени Крст. по 5 круна: Шанк Петер, Сеги Јанош, по 3 круне: Шите Андраш, по 2 круне: II. мађ потрошаринска задруга, по 1 круну: Милан Јовановић. За »сиромашке војничке породице у месту« по 20 круна: II. мађ. потрошаринска задруга, по 5 круна: Парацки Пал, Сеги Јанош. За »сиромашке војничке породице у држави« по 20 круна: Др. Леринц Михаљ, по 4 круне: Коленак Иштван, по 2 круне: II. мађ. потрошаринска задруга, свега је скупио **К 72.** —

Гђе Јелица Дра Николића и Вера Д. Гавански скупиле су ове прилоге на »Црвени Крст« по 500 круна: Српска црквена општина, по 200 круна: Манојловић и Другови, по 100 круна: Стеван и Дејан Гавански, Данчика Лекић, по 50 круна: Пера Славнић, по 30 круна: Јакоб Ђула, по 20 круна: Живана Дебељачка, Гавра Сивачки, Паја Сивачки, Мата Сивачки, Лаза Милинов. Пера Миковић, Сима Белић II., Милева Гавранског, Шандор Ј. Миковић, Нестор Кнежевић, по 15 круна: Сава Кишдобрански, по 14 круна: Живко Славнић, по 10 круна: Сима Кулачин, Јелена Нићин, Ј. Поздер Иштван, Тоша Јојин, Леса Сивачки, Васа Пирошки, II. Српска Земљорадничка Задруга, уд. Косте Дињашког, Адам Николић, Јустина Манојлова, Ђока Дебељачки, Аркадије Петровић, I. Срп. Земљорадничка Задруга, по 5 круна: Катица Станковић, Ника Дракулић, Шор Филип. Хаусвирт Нандорне, Богдан Сивачки, Леса Пивнички, Аврам Миковић, Лаза Јојин, Тира Сивачки, Васа Муњин, Милан Стајић, Ката Гложанска, по 4 круне: Михаило Милошев, Данчика Миковић, Софија Дебељачка, Евица Пивничка, по 2 круне: Милан Пивнички, Васа Нићин, Кајпер Андраш, Душан Белић, Силер Густав, Сава Вучков, Ајденмилер Филип, Грос Липот, Секрењ Иштван, Ренчар Пал, уд. Љубица Настић, Јоца Савић, Марко Шандор Вардић, Милка Манојловић, Живко Миковић, Гавра Симин, Лаза В. Дебељачки, Илија Пивнички, Ђура Срђанов, Марија Дебељачка, Пера Дебељачки, Мита Симин, Сава Ракић, Ђока Белић, Розенберг, по 140 Ђока Миковић, по 110 круну: Nadi Sándor, по 1 круну: Даница Лекић, Пера Мудрински, Милица Шијачић, Фехер Ференц, Цветко Стојишић, Теодора Павић, Стана Лекић, Мил Густав, Неца Ђурчин, Јухас Ференц, Кувач Илеш, Сима Пивнички, Јост Ержебет, Шандор Јајић, Рада Курјаков, Дудах Јожеф, Марија Николичина, Уборњи Имре, Јулка Каћански, Ђура Миковић, Катица Субаков, Јелена Вл. Дебељачка, Леса Луткић, Сега Јанош, Мартинец Јожефне, Коста Шендер, Славна уд. Милинова, Стеван Белић, Драгутин Субаков, Мита Вргов, Игњат Шегуљев, Шандор Шарчев, Стева Бабин, Душан Милинов, Мила уд. Миковић, Јаша Радишић, по 60 пот.: Чабрајец Белане, Шандор Дебељачки, Парацки Јаношне, по 50 пот.: Милан Муњин, Јелена Гложанска, по 20 пот.: Харамас Андраш. За »сиромашке војничке породице у месту« по 500 круна: Српска црквена општина, по 100 круна: Назарени, по 40 круна: Пера Славнић, по 20 круна: Јакоб Ђула, по 10 круна: Јелена Нићина Ј., Живана уд. Дебељачка, Хаусвирт Нандорне, II. Српска Земљорадничка Задруга, Милева уд. Гавре Гавранског. I. Српска Земљорадничка Задруга, по 5 круна: Данило Бугарски, Сава Кишдобрански, Ђока Дебељачки, по 4 круне: Катица Станковић, Јост Јожеф, по 3 круне: Ренчар Пал, по 2 круне: уд. Блажаникне, Шор Филип, Михаило Милошев, по 1 круну: Велез Лајош, Јост Ержебет, Гужела Иштван, Живко Шијачић, Мил Густав, по 80 пот.: Бенек Михаљ, по 70 пот.: Наста Максимовић, по 60 пот.: Нађ Антал Фараго, Хајнрих Лујзе, Тојзан Шебешћен, по 40 пот.: Селеша, Одри Андраш, уд. Риза Иштване, Фехер Ђерђ, Младен Ђелбабин, Достан Петер, Лујза Пел, по 32 пот.: Гал Ференц, по 30 пот.: Шите Јожеф, Морваи Тамаш, по 28 пот.: Калман Андраш, по 20 пот.: Харамас Андраш, Јаношев Паја, уд. Селеша Розалиа, Шите, Бекер Ференц, Никола Мрђанов, Деак Михаљ, Петро Бориш, Паја Туцаков, Гал Петер, по 10 пот.: Колесари Игнац, Тот Антал, Шаламон Пишта, по 8 пот.: Шерфезе Антал. У

30. броју »Сентомашанина« исказано је да су скупиле **К 442**, а сада **К 2.273-18**, свега су дакле скупиле **К 2.715-18**.

Гђа Дра Леринца Михаља скупиле је. На »Црвени Крст« по 25 круна: Др. Леринц Михаљне, по 10 круна: Хируса Јанош, Чанек Андраш, по 4 круне: Тоша Манојлов К., Чанек Јожеф, Њешко Ференц, по 3 круне: Иса Мудрински, Хорват Пал, по 2 круне: Мачка Иштван, Лабањи Мађаш, Телеки Пирошка, по 150 круну: Балинт Ференц, по 1 круну: Хорват Ференц, Ренчар Лајошне, Гавра Мудрински, Газафи Иштван, Рац Јожеф, по 60 пот.: уд. Гел Лојза, Хејнц Филип, по 50 пот.: Књешко Алберт, по 30 пот.: уд. Јункер Карољне. За »сиромашке војничке породице у месту« по 75 круна: Др. Леринц Михаљне, по 20 круна: Муњина млинара, по 10 круна: Хајзер Јанош, по 7 круна: Иса Мудрински, по 6 круна: Тоша К. Манојлов, по 5 круна: Милан Остојић, Гашпар Ференц, Немчек Јанош, Чанак Андраш, Нађ Илешне, по 3 круне: Лештар Ференц, по 280 круне: Мита Белић, по 2 круне: Пенц Јанош, Ожђани Ференц, Балиж Андрашне, Гемери Јожеф, Мачка Иштван, Курјачки Ђока, Лабањи Мађаш, Чанек Јожеф, Балиж Ковач, Хуђик Ђерђе, IV. мађ. потрошар. задруга, по 150 круне: Балинт Ференц, по 1 круну: Краус Петер, Балинт Даниел, Јухас Јулишка, Кесеги Иштван, Балиж Ференце, Тот Лајош, V. мађ. потрошаринска задруга, Блажаник Гергељне, Вељко Мудрински, Кнешко Андраш, Куртиш Антал, Сливац Мари, Сливац Ђура, Нол Фриђеш, Маргит Ференц, Чепи Тобијаш, Краус Гашпар, Ђока Мудрински, уд. Дукаи Шандорне, Фењвеша Менхард, Дрењоцки Ференце, Лабањи Јожеф, Ринд Елекне, Целер Миклош, Стантић Мађаш, Седер Иштване, Хавелка Јаношне, Ледерер Флориан, Дудах Јожеф, Рада Мудрински, по 80 пот.: Хорват Јанош, по 70 пот.: Киш Ференц, Драгић Иштван, по 60 пот.: Гемери Марсел, Дукаи Палне, по 50 пот.: Ванко Алајош, Шјередер Ђерђ, Кауфман Етел, Књешко Алберт, Секи Андраш, по 40 пот.: Киш Гашпарне, Кусли Калман, Зони Андраш, Маргит Лајош, Шерфезе Терез, Парацки Палне, по 30 пот.: Шиге Илешне, Милан Бировљев, по 26 пот.: Шебек Ђерђ, по 20 пот.: Тот Гергељ, Керепеш Ференц, уд. Одрине, Катаи Иштван, Фигура Јулиш, Зони Иштванне, Понхалак Јанош, Коленак Илеш, Галик Јожеф, Хофман Анталне, по 10 пот.: Одри Каталин, Свега је скупиле **К 291-06**.

Гђа Јулкица Добановачка и гђица Зора Дракулићева скупиле су: на »Црвени Крст« по 500 круна: Стева Дунђерски, по 100 круна: Добротворна Задруга Српкиња у Сентомашу, по 20 круна: Недељко Јакшић, по 10 круна: Марко Славнић, Нова Пивнички, по 4 круне: Милан А. Дињашки, на »сиромашке војничке породице у месту« по 10 круна: Марко Славнић, по 6 круна: Милан А. Дињашки. Пре су скупиле **К 1.222** — а сада **К 660**. — свега до сада **К 1.882**.

У прошлом броју »Сентомашанина« исказано је **К 2.710-40**, а у овом **К 3.296-24**, свега **К 6.006-64**.

ЛИСТАК.

Из живота једне жене.

(Свршетак).

Разгледам пажљиво по свој соби сав намештај у тој потајној жељи, да ћу моћи замерке наћи, али сам се љуто преварила! Куд сам год погледала, свуда беше најбољи ред и чистоћа. Посматрала сам зидове и познате ми слике на истима, како сам се изненадила и зачудила, кад сам на писаћем столу мога мужа опазила од уметничке руке насликану своју дивно заоквирену слику. Боже мој, како је та слика одударала од свог оригинала! Тамо бујна младост са свима чарима лепоте и среће, а овде развалина, у којој једино осећаји бола и туге одржавају бедни живот.

Госпа је одмах приметила, да слику посматрам, па ми од истинског узбуђења дрхтајућим гласом рече:

— То је слика прве жене мога мужа. Нисам ју познавала, али сам од свакога чула, да је особито лепа и племенита жена била.

Па зар је она умрла?

— Умрла је сирота — рече, и погледа ме као што обично гледамо на суманите, — да како би ја сада била жена Ђорђева.

— Та јесте ли ви баш потпуно уверени о томе? запитам ју узбуђеним гласом.

— Не могу да вас разумем госпо, — рече мало тишијим гласом — шта вам даје повода, да мога мужа предамном сумњичете. Али вам унапред морам изјавити, да вам је сав труд узалудан, јер је мој Ђорђе најпоштенији и најидеалнији човек, којем ја безусловно верујем.

У том тренутку зачу се детињи глас из побочне собе, а глас још мало пре енергичне госпо постаде махом нежнији и настави:

— У осталом оканимо се тог разговора. Сад су ми дечица дошла из школе, знам да ће се радовати, кад угледају своју теткицу.

Боже мој, њена дечица! Теткица!

... Видела сам их после толико времена. Она је довела обоје. Материно око није се могло у томе једном преварити: та два детета беху срцем и душом одана својој матери. »Слатка мама«, рече синчић, »лођена мамице«, промуца ћерка. А ја, њихова рођена мати, која сам их родила, седела сам као скамењена, онемила и осећах само, како се узбуркала у мени она сурова страст, која је Медеу са паклом обручила.

— Пољубите тетку, — рече деци моја наследница.

Може бити да су се деца уплашила од мог укоченог покрета. Пувокоше се плашљиво од мене назад, не хтедоше ми прићи и обесише се о хаљине и рамена своје матери.

Осећала сам да ћу морати какво чудо урадити, ако још дуже останем. Устajem дакле и једва сам могла само ово проговорити:

— После подне ћу бити слободна, да вас опет посетим. Сад имам неке журне послове да обавим.

Кад сам већ на најдољним степеницама била, довикне ми госпа: — Та нисте ми ни ваше име казали, кога ћу да пријавим мом мужу?

Застанем неколико тренутака и погледам горе на њу. Угледам у том лепом лицу неизмерну доброту и истинско старање, да ми се сва ледена кора око срца у маху раскравила.

— Кажите њему, да је ту нека авет била...

Али се поплашила од светлости сунца и повратила се у свет мрака, где јој је право место.

И не дочекав одговор, појурим се на станицу. ... Па ево ме опет код вас.

IV.

— Па шта сте наумили сада? запитам је после подужег ћутања.

— Зар ме још питате? Овде ћу да останем, да будем за цео свет оно, што сам и до сада била: бездушна створ, но који неће више лутати. Ви једини знате да сам оздравила, али ми реците, да то нећете никоме казати, а најмање мом мужу!

Да ли сте се добро промислили?

— Јесам, сасвим добро. Они људи ће се мене увек радо сећати. ... Не желим да ме омрзну. Ако дође мој муж, а доћи ће за извесно после данашњег догађаја, ви ни пошто немојте признати, да сам ја била изван луднице. Слажите то једанпут, молим вас, мени за љубав, а и Бог ће вас зато благословити. Обећајте ми, да ће те тако радити!

Морам сам се покорити њеној жељи, и други дан, кад јој је муж у завод дошао, одиграо сам лепо намењену ми комедијашку улогу. Вратио се сасвим умирен кући. И данас је у том уверењу, да су хтели са њиме шалу збијати.

— Па шта се после збило са вашом болесницом? Питаће га цело друштво.

— Живела је тихо и мирно још неколико година. Дворила је од себе болесније, и најпосле преминула је као онај бедни створ, којем је истекао рок мукe и патње. Али вам то могу отворено рећи: само тој жени могу захвалити, што сада верујем женској.

С немачког.

—h.